

MAKT BRUK och MISSBRUK

MAKT

BRUK och MISSBRUK

Åtta forskare om sina
akademiska äventyr
på universitet och
högskolor

En antologi utgiven av
Strömstad akademi
Redaktör: Anders Gustavsson

MAKT

BRUK och MISSBRUK

Åtta forskare om sina akademiska
äventyr på universitet och högskolor

Anders Gustavsson, redaktör

Strömstad akademi

Utgivare: Strömstad akademi, 2024

ISBN: 978-91-988822-1-6

Copyright: Författarna och Strömstad akademi

Tryck: Print in Baltic, Litauen

Omslagsbild: Nicholas Pococke (1740-1821): A storm, with an anchored ship in distress off rocky coast, målat 1793, National Maritime Museum, Greenwich, London. Bildidé: Carl E. Olivestam, bilddesign Per Flensburg

Baksidesbild: Bakre raden från vänster Per Flensburg, Carl E. Olivestam, Gudrun Olsson och Rune Wigblad. Sittande på främre raden från vänster Lars Broman, Anders Gustavsson och Bengt Johannisson. Infälld bild överst till höger Arne Fagerström som inte var närvarande vid fototillfället. Foto: Anita Lidström, design Per Flensburg.

Grafisk design: Per Flensburg

© KOPIERINGSFORBUD Detta verk är skyddat av lagen om upphovsrätt. Kopiering, utöver lärares rätt att kopiera för undervisningsbruk enligt bonus-Presskopias avtal, är förbjuden. Sådant avtal tecknas mellan upphovsrättsorganisationer och huvudman för utbildningsanordnare, t.ex. kommuner/universitet. För information om avtalet hänvisas till utbildningsanordnarens huvudman eller bonus-Presskopia. Den som bryter mot lagen om upphovsrätt kan åtalas av allmän åklagare och dömas till böter eller fängelse i upp till två år samt bli skyldig att erlägga ersättning till upphovsman/rättsinnehavare.

Innehållsförteckning

Förord	7
Anders Gustavsson	7
Litteratur	8
Möt författarna och deras erfarenheter och insikter	9
Carl E. Olivestam	9
Medvind och motvind om vartannat i forskningen	17
Anders Gustavsson	17
Forskarbanan börjar 1967.....	17
Medvind i Lund 1967-1979 i linje med den dominerande forskningsriktningen	17
Ny forskningsvind i Lund från 1979 blir en motvind	22
Nya medvindsmöjligheter i Norge i mitten av 1980-talet.....	25
Motvind i Uppsala 1987-1997	26
Medvind i Uppsala 1987-1997	37
Medvind i Oslo 1997-2010	39
Motvind i Oslo 2010-2011 vid pensionering	41
Medvind som seniorforskare från 2011.....	43
Summerande reflektioner	48
Diskussions- och reflektionsfrågor	48
Litteratur	49
47 års maktbruk i högskolan	53
Per Flensburg	53
Lunds universitet.....	53
Handelshøjskolen i København	67
Växjö högskola och universitet	72
Högskolan Väst.....	84
Referenser.....	92
Solenergi på högskolan Dalarna	94
Lars Broman, ...	94
Introduktion	94
1. SERCs början och tidiga år	95
2. 1990-talet.....	107
2.2 SERC i storm under det fortsatta 1990-talet	108
2.3 FoU under decenniet fram till millennieskiftet	115
3. SERC i det nya milleniet.....	120
4. Europeiska solingenjörsskolan	122
Slutord.....	129
Att tänka rätt är att rätta in sej – att tänka fritt är inte riskfritt	131
Carl E. Olivestam	131
Sammanfattning.....	132
Karriärbefrämjande koncept - något jag undvek	132
Karriärbesvärande koncept – något jag valde.....	133
1962–1967 Uppsala universitet/lärare 1968–1969	135

Läroartbildare 1969–1974 Uppsala läroart högskola, ...	138
Gymnasielärare 1975–1977 Tierp.....	138
Doktorand 1974–1977 Uppsala universitet	138
1978–1979 Lektor Katrineholms gymnasium/Västerås Rudbeckianska gymnasiet.	140
1979–1995 Universitetslektor inom läroart utbildningen, läroartfortbildningen och chef för den religionsvetenskapliga utbildningen vid Umeå universitet	141
1982 Gymnasieinspektör i de norrländska länen	150
1988–1989 Expert och avdelningsdirektör Universitets- och högskoleämbetet Stockholm	150
1989–1991 Expertuppdrag för Skolöverstyrelsen	151
Omkring 1994 Mönsterupprepning - men bättre ha det gjort än ogjort.....	152
1996 – 1998 Universitetslektor/Konsultuppdrag Gävle högskola	156
1999 – 2002 Näringslivserfarenhet.....	157
2002–2009 Karriärbyte som konsekvens av karriärstopp – Från synopsis till synopsis	157
2002–2009 Universitetslektor/Docent Göteborgs universitet	158
Stockholms universitet - after work 2009–2011.....	168
Slutord:	170
Referenser	171
50 år av akademiska möten med patriarker och "new public managers"...	173
Arne Fagerström	173
Teoretiska utgångspunkter för berättelsen	174
Studietidens möten med lärare och professorer under sjuttioalet.....	175
Tiden som timplärare längst nere på den akademiska stegen i den akademiska hierarkin.....	177
Doktorand och lärare under nittioalet	179
Från universitetslektor till professor inom redovisning.....	185
Analys och slutsatser	195
Diskussions- och reflektionsfrågor till kapitlet:.....	202
Litteraturlförteckning	202
Upp till kamp för entreprenörskap!.....	204
Bengt Johannisson	204
Tänkar kring liv och ursprung. Återstoden av texten.....	204
Umeå universitets pionjärinsats vid etablering av svensk småföretagsforskning ...	207
Etablering av Högskolan i Växjö som ett nationellt centrum för utbildning och forskning i småföretagande och entreprenörskap	210
Samverkan som en hävstång vid institutionalisering av ämnet entreprenörskap ...	212
Maktkamper som utmaningar	215
Det finns ingen väg till insikt i entreprenörskap – entreprenörskapande är vägen.	228
Referenser	233
Administrativt kapning av doktorander?.....	235
Rune Wigblad,.....	235
Fallstudie 1.....	237
Fallstudie 2.....	242
Kritisk analys av de två doktorsprojekten	247
Mottagandeanalys – en konstruktiv ansats	250
Referenser	253

Bilaga 1.....	254
Bilaga 2.....	254
Bilaga 3.....	255
Makt – Kärlekskraft eller djävulspakt?.....	258
Gudrun Olsson	258
Inledning	258
Den goda makten.....	259
Läsarens makt	260
Opponentens makt	266
Den onda makten.....	273
"Jag litar på dig, Gudrun"	274
Maktens många ansikten	281
Maktens relationella karaktär	284
Att sätta käppar i hjulet	288
Oskar Schindler	291
Vad säger Foucault om makt?.....	293
Tack	298
Referenser.....	298
Författarpresentationer.....	301
Lars Broman	301
Arne Fagerström	302
Per Flensburg	302
Anders Gustavsson.....	303
Bengt Johannisson	304
Carl E. Olivestam	305
Gudrun Olsson	306
Rune Wigblad.....	307

Förord

Anders Gustavsson

I denna antologi medverkar åtta forskare från flera vetenskapsområden. De är ledamöter i *Strömstad akademi - Nordiskt institut för avancerade studier*. De skriver om sina erfarenheter och reflektioner kring positiva och negativa sidor inom de akademiska maktstrukturer som de har mött under sin karriär. Att temat om maktstrukturer inom akademien är ett aktuellt debattämne på olika håll i världen visar den av Julie Hansen och Ingela Nilsson utgivna antologin *Critical Storytelling: Experiences of Power Abuse in Academia* (Hansen & Nilsson 2022). Forskare från olika länder presenterar där erfarenhetsberättelser om svårigheter som de mött under sin karriär. En inspiratör till denna antologi har varit Rune Wigblads skönlitterära bok *Den moderna inkquisitionen*, 2023.

De yttre ramarna för forskning kan förändras genom nya lagar och förordningar som begränsar den akademiska friheten (jfr senast Boström 2024). Den maktstruktur som forskare främst möter finns på fakultets- och institutionsnivå. Därmed avses den administrativa ledningen liksom konkurrerande forskningsriktningar lokalt på institutioner och på nationell och internationell nivå. De kan, som vi skall se i de olika bidragen, spela in vid tjänsteställningar och ansökningar om forskningsanslag.

Ett historiskt perspektiv kommer fram i erfarenhetsberättelserna. Livsloppsperspektiv kan kombineras med en tematisk orientering. Det går exempelvis att tala om teman medvind och motvind eller god makt och ond makt. Vissa av forskarna har inte bara råkat ut för maktstruktur utan även varit med om att utöva den som prefekt, handledare, opponent osv.

Frågan om titel på boken och omslaget har varit föremål för omfattande diskussioner bland författarna. Enighet har efterhand nåtts om att makt är det framträdande ordet i antologin och att den både kan brukas på ett positivt sätt och missbrukas av makthavare. Vid utarbetandet av antologin har olika starka viljor gjort sig gällande i kampen om att utöva makt. Det har inte alltid gått att nå enighet bland författarna om formuleringar och begreppsanvändning. Därför står varje författare för innehållet i sitt kapitel.

Denna bok består både av framgångssagor och klagosånger som de åtta forskarna har upplevt under olika perioder av sin karriär. Det har gällt för författarna att inte försumma att belysa framgångarna som kan ha

varit väl så starka som motgångarna när forskaren känner sig som ett offer för en negativ maktstruktur. Skulden till motgångar behöver inte alltid ligga hos andra. Självkritik och självinsikt är viktiga moment att belysa i berättelserna.

Etiska överväganden spelar en roll i boken. Frågan om behovet av anonymisering har varit viktig att tänka på när författarna försöker skydda maktutövare som framställs i negativ dager. Sådana personer har kunnat få fingerade namn eller andra symboler. Vissa författare är mer öppenhjärtiga med att nämna personer vid namn, också de obekväma.

De åtta författarna har lång erfarenhet inom flera vetenskapsområden. Dit hör didaktik, etnologi, fysik, företagsekonomi, historia, informatik, pedagogik, psykologi och religionsvetenskap. Forskare, som har varit verksamma vid olika universitet och högskolor, kan jämföra maktstrukturer som de har mött eller utövat inte bara i Sverige utan också i Danmark, Finland, Norge och Tyskland. Flera av författarna har under sin karriär varit verksamma vid flera universitet och högskolor. Ett framträdande drag är att mer än hälften av författarna under tidvis hård kamp har byggt upp nya ämnen vid nya högskolor och universitet i Sverige.

Med tanke på att sju av åtta författare är män kan man fråga sig hur relationen till maktstrukturen har påverkats av om forskaren har varit kvinna eller man. Den kvinnliga författaren i antologin belyser denna problematik. Från början hade fyra kvinnor anmält intresse att delta som författare i boken, men tre av dem fullföljde inte den intentionen.

Dessa berättelser bör kunna ge inspiration till alla som står inför att välja en forskarkarriär. Här kan de finna förebilder och upptäcka exempel som vägleder i konsten att hantera svårigheter och upptäcka möjligheter som uppstår på den akademiska banan före och efter disputationen.

Litteratur

Boström, Björn 2024: *Akademisk frihet är allas ansvar*. Göteborg.

Hansen Julie & Inger Nilsson (ed.). 2022. *Critical Storytelling: Experiences of Power Abuse in Academia*. Leiden & Boston.

Wigblad, Rune 2023: *Den moderna inkquisitionen*. Göteborg.

Möt författarna och deras erfarenheter och insikter

Carl E. Olivestam

Professor i utbildningsvetenskap

Anders Gustavsson: Medvind och motvind om vartannat i forskningen

Anders Gustavsson har valt att betrakta sin akademiska forskarbana ur perspektivet medvind och motvind. Till sin förvåning upptäckte han då att medvindsperioderna vida överstiger motvindsperioderna. Det är att fångas in av motvinden när man upplever negativa maktstrukturer på institutionerna och svårigheter med konkurrerande forskningsriktningar. För honom har dessa motvindar främst haft sin grund i vetenskapsideologiska motsättningar kopplade till den omgivande maktstrukturen. De har medfört negativa följder både för honom och för hans familj.

På samma sätt har Anders Gustavsson upplevt att medvind på forskningsfronten påverkar hela familjen. Han konstaterar att han som forskare utträttar mer och med glädje i medvindstider. Och att dessa erfarenheter ger ny inspiration när han som forskare blivit emeritus. En sådan erfarenhet kan också bli till nytta för yngre forskare och det omgivande samhället. Som inspiratör och redaktör för ett antal antologier inom Strömstad akademi har han konkret visat på effekterna av medvinden.

Det betyder inte att även motvinden ger erfarenheter som rätt använda ger god effekt. Anders Gustavsson har i den egna karriären visat på detta genom att i uthållighet utveckla en övervinningsstrategi. Han har i sin karriär gett exempel på olika ingredienser i denna strategi: byta institution, universitet och till och med land.

Läsaren får här ta del av Anders Gustavssons rika forskningsliv på olika platser och i olika positioner för att själv reflektera över vad det kan innebära av förnyad inspiration och nyskapande idéer.

Per Flensburg: 47 års maktbruk i högskolan

Per Flensburg bjuder in till att ta del av hans 47 anställningsår vid fyra lärosäten. För att kunna uttrycka sig så fritt som möjligt väljer han att anonymisera sina medaktörer i största möjliga utsträckning. Med tanke på egen ålder och förestående reträtt finner han det bäst att gardera sig:

*De allra flesta av mina f d kolleger lever och om de döda ska man inte tala illa. Föga vägledd av personliga intressen valde han utifrån mer pragmatiska skäl: ADB ökade chansen att få jobb 500 gånger. Och det stämde också, noterar han. Skriva en doktorsavhandling insåg Flensburg snart att det var inträdesbiljetten till akademisk makt. Men vägen dit var mödosam och då kom han på knepet genom att studera en kompis avhandling: *Minsta möjliga för mesta möjliga: en komplett doktorsavhandling på ett enda papper i A5-format.**

Och därför är det inte förvånande att Flensburg lite senare var med om att starta en forskautbildning inom sitt nyutvidgade ämne informatik, bara för att han tyckte det var kul - och med grön prinsessstårta som extra stimulering. För övrigt nämner han i sitt bidrag att han hade "kul" 6 gånger" och kulorna till fortsatt utvidgning inom ämnesområdet rullade in.

Men även Flensburg mötte motstånd och kritik. Alla damer var inte lika lättflörtade. Han minns särskilt en kvinnlig forskare som kritiserade honom för att inte publicera. Själv var hon produktiv, särskilt i att referera till andra forskare. Vad som än kom upp på bordet levererade hon minst tre referenser. Men det var inget som imponerade på Flensburg som konstaterade att hon själv inte hade några egna svar.

Att följa Flensburgs akademiska äventyr är värt mödan även om han här misslyckats med principen att få ner allt på en sida. Många lärdomar finns här att dra. Särskilt när han på en arbetsplats utmanande rådande *Jantelag*. Läs och Lär.

Lars Broman: Solenergi på högskolan Dalarna. 35 års kamp att etablera ett "flummigt" ämne vid en "landsortshögskola"

Lars Broman startade som forskare inom kärnfysik som ledde fram till hans mer bestående forskning kring solenergi. Olyckligtvis hamnade han på fel högskola där solen inte skiner så ofta. Kanske skulle det gått lättare i Karlstad där enligt reklamen solen skiner. Nu får läsaren följa med in i solskuggan men som visar att inget kunde stoppa denne framgångsrike forskare och kreatör.

Lars Broman har tagit initiativ till Swedish e-Science Research Centre (SERC) och European Society of Endocrine Surgeons (ESSES) och under deras första år varit huvudansvarig för verksamheten. Och han tillhör dem, som i Jesus fotspår, själv fått uppleva att man inte blir profet i sin

egen hemstad men väl blir en världsstjärna: International Society for Equitation Science utsåg honom år 2020 till en av 167 pionjärer inom solenergiforskning i världen och som förste svensk 2023 bli en ISES Fellow.

Lars Broman lät sig inte nedslås. Centrum för solenergiforskning – Solar Energy Research Center SERC – skapades 1984 vid Högskolan Dalarna som ett av de allra första forskningscentren vid en svensk mindre högskola. SERC har gradvis vuxit från ett litet och inte särskilt uppskattat "miljöflummigt" centrum till ett av Sveriges främsta inom solenergiområdet. Och 1996 *With A Little Help From My Friends* fick Lars Bromans organisation SERC en mycket positiv utvärdering av en känd professor på KTH, något som totalt förändrade landsortshögskolans, Högskolan Dalarna, uppfattning om flummigheten.

I denna artikel får vi förmånen att möta en föregångsman inom forskning och organisation som lärt sig att hantera maktutövning i både bruk och missbruk. Och utan Lars Bromans insats hade varken Strömstad akademi kunnat erbjuda ett förnämligt medlemskap för seniora forskare eller denna antologi blivit tillgänglig.

Carl E. Olivestam: Att tänka rätt är att rätta in sej - att tänka fritt är inte riskfritt

Carl E. Olivestam har fallit för lusten att utmana etablerade akademiska diskurser (Michel Foucault) här och där. Han inleder med att ställa frågan: *Vad kan du som läsare ha för nytta av denna min berättelse?* Och sedan kommer ett antal argument för att läsa vidare.

Det är alltså läsarens egennytta som står i centrum. Koncept för akademisk karriär gynnas av att göra klart för sej själv vad som är vinst eller förlust, vits eller vite samt lust eller olust med en sådan karriär.

Carl E. Olivestam betonar så vikten av att tidigt bestämma sig för valet av koncept redan när man överväger att påbörja en akademisk karriär. Han faller i Foucaults fälla att en dikotomisk analys klargör den akademiska diskursens möjligheter och begränsningar. Vad man kan säga och göra och vad som inte är möjligt. Han presenterar valet av att konstruera och följa ett karriärbefrämjande koncept och ställer det mot att i stället välja ett karriärbesvärande koncept. Och det skulle troligen få de flesta läsare att regera med att valet skulle vara självklart. Men si, så är inte fallet, vilket läsaren snabbt blir observant på.

Carl E. Olivestam kryddar sin framställning med att hänga ut ett antal som han bedömer vara maktmissbrukare inom det akademiska spelet, för ett spel tycker han att det är fråga om. Det gäller som i Hermann Hesses Glaspärlespelet att bli spelets mästare. Hesse erhöll nobelpriset för sitt mästerverk 1946. Inom Olivestams bransch finns inget sådant pris att tävla om. Han försöker dock visa viss balansförmåga. Han uppväger dessa *maktmissbrukare* med ett antal *maktbrukare*. Självklart är gruppindelningen ett resultat av en högst subjektiv bedömning. Men läsningen torde både roa och oroa. Kanske till och med leda till förtalsåtal.

Var så god, håll till godo eller håll er för skratt. Själv påstår författaren att han haft anledning till en och annan munterhet under skrivprocessen.

Arne Fagerström: 50 år av akademiska möten med patriarker och "new public managers"

Arne Fagerström väljer att presentera sina resultat i olika nivåer där makt och maktutövning sker inom en kontext som ger spelplanen för de individer som verkar inom den akademiska sfären. Han konstaterar att denna kontext därtill har förändrats över tid, gett nya förutsättningar och nya maktmedel. Han tar upp en av de största förskjutningarna inom den akademiska sfären med införandet av New Public Management. Denna etablerades under 1990-talet och innebar en total förändring av hur offentlig sektor skulle styras och organiseras. Han konstaterar att NPM flyttat makten från akademiker till administratörer, kommunikatörer och politiska styrelseledamöter. Därmed kom andra maktmedel som linjeorganisation och matrisorganisation, med administrativt ledarskap, att kontrollera verksamheten. Högsta beslutande organ, styrelserna och politiker dominerade med som han ser det bristande kunskaper om akademisk verksamhet.

Arne Fagerström exemplifierar sina erfarenheter av denna maktförskjutning genom att visa på den svenska företagsekonomiska ämnesmodellen och dess utmaningar både internationellt och nationellt. Han visar på brister mellan kompetensbehov i utbildning och inom forskning som skapar relevansproblem för utbildningarna.

Dessa New Public Managers har i sin reformiver även decentraliserat forskarutbildningarna inom det företagsekonomiska ämnesområdet till högskolor vilket medfört att den gamla sentensen Ju fler kockar desto sämre soppa verifieras också här. Aktörer ger en utspädning av

ämneskompetens. Bredd och djup saknas i många fall, vilket behövs för att ge en bra forskarutbildning. Handledarmakt balanseras inte av sakkunniga i för doktoranden viktiga beslut. Minskande tidsramar för lärare och bristande incitament för lärares meritering skapar dåliga förutsättningar för kunskapsutveckling hos de studerande på alla nivåer.

Arne Fagerström anlägger med sin bakgrund i näringslivet både inom Sverige och utomlands ett brett perspektiv. Han ger läsaren en utmärkt möjlighet att träna upp sin förmåga att identifiera maktcentra, notera maktutövning och reagera på maktförskjutning inom det svenska universitets- och högskoleväsendet.

Bengt Johannisson: Upp till kamp för entreprenörskap - Frihetlighet och maktspel vid etablering av en ny akademisk disciplin

Bengt Johannisson presenterar i sin berättelse hur han under sin akademiska karriär lyckats förena två "frihetligheter". Redan här uppstår nyfikenhet och lust att få reda på mer: Bara begreppet inbjuder till en del funderingar - fri-frihet-frihetlig? En vidare läsning ger klarhet. En frihetlighet säger han sig ha uppnått genom att medverka vid etableringen av universiteten i Umeå och i Växjö. En andra frihetlighet genom att med framgång initiera och leda utvecklingen av ett nytt akademiskt ämne – entreprenörskap.

Utgångspunkten för Bengt Johannissons fritagande fann han i Umeå genom sin forskning på småföretag. Denna fördjupades i Växjö till undersökningar kring entreprenörskap såväl kulturellt och socialt som ekonomiskt. Genom sin forskning kring och utbildningar i småföretagande och entreprenörskap bidrog han till att rikta uppmärksamhet mot sitt ämnesområde, såväl regionalt och nationellt som internationellt.

Bengt Johannisson utvecklade egentligen vad jag som introduktör skulle benämna "en tredje frihetlighet". I sin egenskap av småländsk friherre uppfann han också ett sätt att undvika maktkamper. Detta genom att inom entreprenörskapsfältet ständigt anta utmaningar, omvärldens såväl som självgenererade. Dessa hindrade honom från att engagera sig i interna maktkamper. Dessa undveks också genom att göra universitetet till en nationell och internationell kraftkälla via samarbete med andra lärosäten i Sverige och utomlands.

Bengt Johannisson ringar in sitt slutmål genom att uppmana forskare att aktivera ett eget *akademiskt entreprenörskap*. För honom innebär detta att kreativt länka samman forskning, undervisning och dialog med

samhället, alltså högskolans obligatoriska och produktiva verksamheter, så att synergieffekter skapas och tillvaratas genom praktisk handling. Detta är en utmaning som tagit honom hela sitt forskarliv att hantera. Artikeln ger hintar om hur det gick till.

Rune Wigblad: Administrativ kapning av doktorander?

Föreliggande arbete tar fasta på en god professionell akademisk tradition av referenstagning. Det handlar om behovet av en utökad professionalisering av värderingsarbetet. Med ett välgrundat underlag kan ett skönsmässigt administrativt underkännande av handledaren och medföljande kapning av doktorander, undvikas.

Avhandlingars, artiklars och rapporters bidrag bör värderas utifrån hur de har mottagits. När det uppstår ogrundad kritik av bidragen är det viktigt att en mottagandeanalys genomförs.

Wigblad pläderar för att arbetet bör analyseras utifrån det bidrag som dess paradigmatiska hemvist gav, innan den utsätts för skarp kritik. Detta kan till exempel ske genom att bidragens mottagande i vetenskapssamhället analyseras med citeringsanalys. Wigblad anser även att om den paradigmatiska hemvisten tar hänsyn till praktiker bör bedömningar inte enbart ske inom den akademiska sfären utan kompletteras med hur den praktiska omvärlden värderar publicerade verk. En mottagandeanalys skulle ha som syfte att ta reda på hur omvärlden värderar publicerade akademiska verk och rapporter.

Wigblads två fallstudier och de insikter och slutsatser han drar kan vara till god nytta för varje person som står i begrepp att påbörja doktorsstudier.

Gudrun Olsson: Makt - Kärlekskraft eller djävulspakt?

Gudrun Olsson har närmat sig maktens fenomenologi. Hon refererar till situationer där makt varit i omlopp i hennes egen akademiska vardag. Hon ställer frågorna:

- Väcker ordet makt positiva eller negativa känslor?
- Vad innebär egentligen makt?
- Vem har makt?
- Hur används makt?
- Hur upplevs makt och dess motsats maktlöshet?

Med livsvärlden som utgångspunkt förmedlar Gudrun Olsson i narrativ form erfarenheten av makt, maktutövning, maktmissbruk och maktlöshet. Hon har själv både varit föremål för och utövat såväl *den goda makten* som *den onda makten*.

Den goda makten eller maktens *produktiva* karaktär (Michel Foucault), uppfattar hon har sina rötter i *kärleken* och står i de goda handlingarnas tjänst. Den kommer till uttryck i förändringskraft, viljan att påverka och främja det allmänna bästa. Den bygger på vår förmåga att leva oss in i andras situation, att rikta uppmärksamheten, åstadkomma resultat, skapa vetande. Tacksamhet är den grundstämning i vilken den goda makten lever och överlever.

I denna artikel får läsaren del av Gudrun Olssons självupplevda erfarenheter.

Den onda makten, eller maktens *repressiva* karaktär, har enligt Olsson sina rötter i *hatet* och står i de onda handlingarnas tjänst. Drivkraften bakom dessa handlingar är den primitiva avunden, en önskan att förstöra det som är gott. Man vill förstöra och förgöra därför att den andre har något eftersträvansvärt som man själv inte har. Skuld och gottgörelse ges inget utrymme där avunden regerar. Man ser bara girigt till de egna behoven. Manipulation, sadism och utnyttjande av den andre blir viktiga ingredienser i maktmissbruket. Man förlorar förmågan till perspektiv, blir förblindad och faktiskt fördummad.

Läsaren av denna artikel tar del av Gudrun Olssons självupplevda erfarenheter skrivna så att det de stimulerar till att tillgodogöra sig för eget bruk.